

Nyt fra historisk Videnskab.

En i mange Henseender ejendommelig Historikerpersonlighed er gaaet bort med Dr. phil. Hans Jensen, der efter et kort Sygeleje døde den 6. Febr. 1945, knap 55 Aar gammel. Han var en Gaardmandssøn fra Slagelseegnen, blev mag. art. i Historie 1915, Dr. phil. 1936, var fra 1927 Medarbejder ved Institutet for Historie og Samfundsøkonomi, men levede i øvrigt af sin Pen som Videnskabsmand og Populærskribent. Hans Studiecentrum laa i det halve Aarhundrede mellem Bondefrigørelsen og Grundloven, og efterhaanden trak han Linierne baade tilbage og frem. Ved sin Død havde han en fyldig Produktion bag sig. En hel Del var Populærskildring og Journalistik; blandt hans videnskabelige Arbejder fortjener at nævnes *Lars Bjørnbak og den bjørnbakske Bevægelse* (1919), Afhandlingen om Bondecirkulæret 1845 i »Historisk Tidsskrift« 1922, hans Afsnit i »Det danske Folks Historie« (1928—29), gentagne og udvidede i »Schultz Danmarkshistorie« (1942—43), Jubilæumsskriftet *De danske Stænderforsamlings Historie 1830—1848* (I—II, 1931—34), hans Disputats *Dansk Jordpolitik 1757—1919* (I, 1936; II forelaa i det væsentlige færdig ved hans Død) og hans Afhandling i »Kirkehistoriske Samlinger« 1943 *Brud og Sammenhæng i dansk Aandsliv. En Studie med Henblik paa Grundtvigianisme, Indremission og andre Retninger*.

Grundstammen i dette Forfatterskab danner Ungdomsarbejdet om Lars Bjørnbak, en frisk og kyndig Studie, der straks viser Hans Jensens herskende Evne, den frugtbare Sammenknytning af politiske og kulturelle Synspunkter, den smukke Undersøgelse om Bondecirkulæret, det store Værk om Stænderne, der trods visse Mangler giver en grundlæggende Fremstilling af Enevældens Skumringstid, og Afhandlingen i »Kirkehistoriske Samlinger«, hvor den modnede Aandshistoriker fletter Person- og Aandshistorie, Stands- og Meningsanalyse sammen i træffende og levende Perspektiver. Dette sidste Arbejde var et betydningsfuldt Skridt paa Vejen til det, som mere og mere var blevet Hans Jensens videnskabelige Maal: gennem Studiet af Bondefrigørelse, Stændertid og Junigrundlov at naa frem til en vel underbygget Syntese af Tiden efter 1864.

Hans Jensen var en mærkelig Blanding af indbyrdes modstridende Elementer. Han havde den sjællandske Bondes Realitetssans og lune Humor, en spillende Intelligens og en spekulativ Karakteriseringstrang, som gav rige Løfter. Men sensitive Ejendommeligheder, en urimelig Følsomhed over for Livet og en deraf følgende hyperkritisk Indstilling til Omverdenen gjorde ham ensom i Tilværelsen. I sin Tanke var han skarp og indtrængende, men som Forsker var han alt for tilbøjelig til at stole paa sit Instinkt og sine ofte blændende Ideer; han gav derfor ikke mindst i sine agrarhistoriske Arbejder Kritikken for mange Holdepunkter. Han naaede videst der, hvor Forskningen tjente journalistiske og populærhistoriske Maal; der mærkede man ogsaa mest til den sprudlende Tankefyldte, der karakteriserede ham i Samtale. Trods alt har den fredløse og hjemløse Vandrers naaet at berige dansk historisk Litteratur med Resultater og befrugtende Udsyn, som vil bevare hans Navn for Eftertiden. *Poul Engelstoft.*

I riksarkivarie Helge Almquist, der afgik ved døden 29. februar 1944, har Sverige mistet en af sine lærdeste og mest alsidige historikere. H. A., der var født 17. dec. 1880 i Stockholm, blev dr. og docent i Uppsala 1908 og professor i Göteborg 1915, i hvilken stilling han — med en kort afbrydelse i 1917, da han beklædte posten som legationsraad i Petrograd — virkede, til han 1926 overtog ledelsen af det svenske arkivvæsen. 1925—28 var han medlem af andra, 1934 af första kammaren som repræsentant for det liberale parti. Af fødsel tilhørte han en borgerlig embeds- og kulturslægt, som gennem flere generationer har skænket sit land fremragende personligheder. Farfaderen var den kendte frisindede biskop Erik Abraham A., en farsfætter den geniale og ulykkelige digter Carl Jonas Love A. Under sine studier i Uppsala prægedes H. A. i synet paa historieforskningens opgaver og metode stærkt af Harald Hjärne, fra hvem han dog afveg ved sin liberale stats- og samfundsopfattelse. Her synes, ved siden af slægtens traditioner, historiker-politikeren Nils Edén at have øvet indflydelse paa ham. Under paavirkning af Hjärne rettede han i ungdommen sit blik mod forholdet mellem Sverige og Østeuropa i 16. og 17. aarhundrede og gennemførte de studier i russiske, baltiske, danske, tyske og østrigske arkiver, som satte frugt i den vægtige disputats »Sverige och Ryssland 1595—1611« (1908). Det er et værk af Hjärnes skole, bygget paa omfattende og grundige kildestudier, præget af kritisk sans og kombinationsevne. De samme egenskaber udmærker H. A.s senere arbejder. Blandt